

ПОЛІТИЧНА ПРОПОЗИЦІЯ | 2026

КОНЦЕПЦІЯ РЕФОРМИ ДОСТУПУ МАЛИХ МІСЦЕВИХ РИБАЛОК ДО ПРОМИСЛОВОГО ВИЛОВУ

Перехід від монополізації аукціонних лотів до персональної рибальської ліцензії,
індивідуальної квоти та цільового фінансування зариблення

ОДИН РИБАЛКА | ОДИН ЧОВЕН | ПЕРСОНАЛЬНА КВОТА

5 МЗП на рік + 5% від першої реалізації до спеціального фонду зариблення

≈70% РИБИ НИНІ ПЕРЕБУВАЄ В ТІНІ

Пропозиція прибирає економічний сенс ННН-рибалства: легально працювати стає дешевше,
ніж купувати «документи» та приховувати вилов.

01 Резюме пропозиції

Суть реформи

Скасувати аукціон як єдиний шлях доступу до промислу для малих місцевих рибалок. Запровадити персональне, непередаване право на один човен із фіксованою річною платою 5 мінімальних заробітних плат та платежем 5% від вартості першої реалізації улову. Усі 5% спрямовувати до спеціального фонду зариблення.

Чинна модель концентрує право на промисловий вилов у переможців великих аукціонних лотів. Реальні рибалки, які мають один човен і особисто працюють на водоймі, часто не є самостійними користувачами ресурсу та змушені купувати доступ до роботи у власника документів. За оцінками учасників ринку, плата може становити близько 1 000 грн за вихід, або 150-180 тис. грн на рік за 150-180 промислових виходів.

Пропозиція ГС «Риба України» створює окремий правовий режим малого місцевого промислового рибальства. Право отримує безпосередньо фізична особа, яка проживає у громаді, що межує з водоймою, особисто працює на одному зареєстрованому човні, веде електронний облік і виконує персональну квоту. За результатами аналізу риболовецьких операцій Спілка оцінює, що приблизно 70% риби нині перебуває в тіні. Запропонована система робить легальну роботу дешевшою та простішою за неформальну купівлю документів.

Особа може працювати без державної реєстрації фізичної особи - підприємця, якщо її річний дохід від першої реалізації законно виловлених водних біоресурсів не перевищує 50 мінімальних заробітних плат. Після перевищення порогу особа повинна зареєструвати ФОП, але зберігає персональну ліцензію та квоту.

Ключові параметри моделі

Елемент	Пропозиція
Суб'єкт права	Місцевий малий рибалка - фізична особа або ФОП, зареєстрована у прибережній громаді
Територіальний критерій	Зареєстроване або задеклароване місце проживання у громаді, територія якої має берегову лінію відповідної водойми, не менше 3 років
Масштаб діяльності	Один рибалка - одна ліцензія - один човен - одна персональна квота
Річна плата	5 мінімальних заробітних плат на 1 січня відповідного року
Плата за ресурс	5% від вартості першої реалізації улову
Призначення 5%	100% до спеціального фонду зариблення та супроводу відтворення водних біоресурсів
Режим без ФОП	До 50 мінімальних заробітних плат річного доходу, без найманої праці
Додаткова квота	Перерозподіл невикористаних обсягів активним рибалкам без аукціону

Елемент	Пропозиція
Контроль	GPS, електронний журнал, електронний документ першої реалізації, визначені місця вивантаження

02 Проблема, яку необхідно вирішити

2.1. Аукціон продає великий лот, але не забезпечує доступ реального рибалки

Стаття 30 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» передбачає реалізацію права на укладення договорів у межах квот через електронний аукціон. Чинне визначення суб'єкта рибного господарства орієнтоване на юридичну особу або ФОП. Звичайна фізична особа, яка особисто рибалить на одному човні, не має прямого механізму отримання частини ліміту. [1]

Наслідком є поява вторинного неформального ринку доступу. Переможець аукціону контролює документи та включає окремих рибалок у свою систему, а фактичний виконавець промислу сплачує за вихід, залежить від власника лота та не має гарантованого права на професію.

2.2. Економічна непропорційність

За офіційною відповіддю Держрибгентства, станом на 6 травня 2025 року до системи моніторингу було підключено 1 405 риболовних суден. [9] Для моделювання Спілка використовує орієнтир 41 млн грн надходжень від продажу прав. Середній еквівалент становить близько 29,2 тис. грн на одне підключене судно.

Водночас реальний малий рибалка за неформальної плати 1 000 грн за вихід може віддавати посереднику 150-180 тис. грн на рік. Це у кілька разів більше за середній бюджетний еквівалент права на один човен. Різниця не спрямовується ані на бюджет, ані на відновлення ресурсу.

2.3. Тінізація ринку та ННН-рибальство

За результатами аналізу риболовецьких операцій ГС «Риба України» оцінює, що приблизно 70% риби перебуває в тіні. Значна частина фактичного вилову не проходить повний легальний ланцюг простежуваності від промислової операції до першої реалізації, а офіційна статистика не відображає реального обсягу ресурсу, який вилучається з водойм.

Запропонована модель для сегмента малих місцевих рибалок повністю прибирає економічний сенс ННН-рибальства. Рибалці дешевше один раз сплатити прозору річну плату у розмірі 5 МЗП, задекларувати вилов і сплачувати 5% від першої реалізації, ніж щороку віддавати 150-180 тис. грн приватному посереднику за доступ до документів і водночас ризикувати штрафами, конфіскацією знарядь та втратою права на промисел.

Фіскальна достатність

За мінімальної зарплати 8 647 грн у 2026 році 5 МЗП становить 43 235 грн. Для 1 405 суден це 60 745 175 грн на рік. Для отримання 41 млн грн достатньо 949 активних ліцензій. Додатково фонд зариблення отримує 5% від першої реалізації. [8]

03 Мета та принципи реформи

Метою є перетворення малого промислового рибальства на легальну самозайнятість із прямим доступом до державного ресурсу, без приватного перепродажу документів і без втрати бюджетних надходжень.

- Персональність права - ліцензія і квота належать конкретному рибалці та не можуть бути продані, передані, здані в оренду або використані через довіреність.
- Локальність - пріоритет отримують мешканці громад, які безпосередньо межують із відповідною водоймою.
- Один човен - одне право - обмеження масштабу не дозволяє великим користувачам дробити бізнес на номінальних фізичних осіб.
- Біологічна відповідальність - квота визначається у натуральних величинах окремо за видами та не може перевищувати науково встановлений ліміт.
- Плата за фактичний результат - крім річної ліцензії, рибалка сплачує 5% лише після першої реалізації улову.
- Повернення ресурсу у водойму - 5% має прямий цільовий зв'язок із зарибленням та відтворенням водних біоресурсів.
- Легальність дешевша за тінь - зрозуміла річна плата, персональне право та електронна простежуваність повністю прибирають економічний сенс ННН-рибальства для малого місцевого рибалки.
- Цифровий контроль без зайвої бюрократії - усі операції виконуються через систему еРибальство.

04 Правовий статус місцевого малого рибалки

4.1. Запропоноване визначення

Місцевий малий рибалка

Громадянин України, який має зареєстроване або задеклароване місце проживання не менше трьох років у територіальній громаді, що межує з відповідним рибогосподарським водним об'єктом, особисто здійснює промислове рибальство з одного малого риболовного судна на підставі персональної рибальської ліцензії та персональної квоти.

4.2. Обов'язкові критерії

- наявність зареєстрованого або задекларованого місця проживання у прибережній громаді не менше трьох років до дати звернення;
- право власності або законного довгострокового користування одним риболовним судном;
- гранична довжина судна до 12 метрів, якщо інший показник не визначений режимом конкретного басейну;
- особисте здійснення промислу та особиста присутність власника ліцензії на борту під час промислової операції;
- відсутність анульованої ліцензії або тяжких повторних порушень правил рибальства протягом останніх трьох років;
- підключення до системи дистанційного контролю, ведення електронного журналу та використання визначених місць вивантаження;
- відсутність іншої персональної ліцензії та фактичного контролю над іншими ліцензіатами.

4.3. Термін «ліцензія»

Запропонована персональна рибальська ліцензія є спеціальним галузевим правом на мале промислове рибальство. Вона не повинна вважатися ліцензією на вид господарської діяльності у розумінні Закону України № 222-VIII, оскільки її може отримувати фізична особа без статусу ФОП. Для усунення правової колізії необхідно прямо встановити спеціальний режим у рибогосподарському законі та виключення із загального закону про ліцензування. [7]

Юридично безпечна назва

У тексті законопроекту можливо використати назву «персональний дозвіл на мале промислове рибальство», а у публічній комунікації - «персональна рибальська ліцензія». Остаточна назва має бути узгоджена з вимогами дозвільного законодавства.

05 Режими діяльності: без ФОП та як ФОП

Критерій	Фізична особа без ФОП	Місцевий малий рибалка - ФОП
Річний дохід	До 50 МЗП	Понад 50 МЗП або добровільний вибір
Річна ліцензія	5 МЗП	5 МЗП
Плата до фонду	5% першої реалізації	5% першої реалізації
Наймана праця	Не допускається	Допускається один офіційно оформлений помічник
Кількість човнів	Один	Один у межах пільгової моделі
Переробка та власна торгівля	Лише первинна підготовка і прямий продаж	Можлива за дотримання харчового та податкового законодавства
Перевищення порогу	30 днів для реєстрації ФОП	Не застосовується

Підпункт 165.1.24 Податкового кодексу України вже передбачає неоподаткування доходу від продажу власної продукції тваринництва до 50 МЗП. Однак чинне формулювання пов'язане з продукцією, яку особа самостійно вирощує або розводить, і не охоплює однозначно рибу, виловлену з природного середовища. Тому до Кодексу необхідно внести пряму норму про законно добуті водні біоресурси в межах персональної рибальської ліцензії. [5]

Перевищення порогу не повинно автоматично робити попередній вилов незаконним. Система еРибальство попереджає особу при досягненні 80% порогу. Після перевищення надається 30 календарних днів для реєстрації ФОП. Податкові наслідки застосовуються до частини доходу понад встановлений поріг відповідно до спеціальної норми.

06 Розподіл лімітів та персональних квот

6.1. Відмова від аукціону як єдиного механізму

Аукціон може залишатися інструментом для великих комерційних користувачів, але не повинен бути єдиним способом доступу до промислу. Закон має зобов'язати державу формувати окремий басейновий пул для місцевих малих рибалок, який розподіляється без аукціону.

Рекомендована структура ліміту

60% - персональні квоти місцевих малих рибалок; 30% - квоти інших комерційних користувачів; 10% - резерв для перерозподілу протягом року. Частки можуть коригуватися науковим обґрунтуванням і соціально-економічною характеристикою конкретної водойми.

6.2. Алгоритм первинного розподілу

1. Міністерство затверджує загальний ліміт за видами для конкретного водного об'єкта.
2. Держрибагентство визначає обсяг басейнового пулу малого рибальства та резерву.
3. Система еРибальство формує перелік допущених заявників і виключає дублювання човнів, пов'язаних осіб та невідповідність територіальному критерію.
4. Кожному заявнику надається базова рівна квота за видами. Коригувальний коефіцієнт може враховувати безпечну промислову потужність судна, підтверджений стаж і дисципліну звітування, але не може збільшувати квоту більше ніж у 1,5 раза від медіанної.
5. Якщо заявників більше, ніж дозволяє пул, застосовується прозорий баловий рейтинг, а не цінове змагання.

6.3. Перерозподіл невикористаного ліміту

Дата контролю	Мінімальне освоєння	Наслідок
1 липня	25% річної квоти	Попередження та можливість добровільно повернути частину квоти
1 вересня	60% річної квоти	Невикористаний обсяг понад страховий залишок повертається до резерву
Після 1 вересня	Використано не менше 80% доступної квоти	Право подати заявку на додатковий обсяг
За дефіциту резерву	Кілька рівнозначних заявників	Пропорційний розподіл за фактичним освоєнням і відсутністю порушень

Додаткова квота надається без аукціону. Рибалка не сплачує нову повну ліцензійну плату, але з усієї першої реалізації додаткового улову так само сплачується 5% до спеціального фонду зариблення.

07 Фінансова модель

7.1. Річна плата за персональну ліцензію

Формула

Річна плата = 5 мінімальних заробітних плат, установлених законом на 1 січня відповідного року.

У 2026 році мінімальна зарплата встановлена на рівні 8 647 грн, тому орієнтовна річна плата становить 43 235 грн. [8] Плата вноситься одноразово або двома рівними частинами до початку основних промислових сезонів.

7.2. Розподіл ліцензійної плати

Для збереження зацікавленості прибережних громад доцільно спрямовувати 70% ліцензійної плати до бюджету громади за місцем реєстрації рибалки, а 30% - до державного бюджету на адміністрування, моніторинг і контроль промислу. Остаточна пропорція визначається бюджетним законодавством.

7.3. Плата 5% за водні біоресурси

Плата обчислюється від вартості першої реалізації законно виловлених водних біоресурсів. Першою реалізацією є перша платна передача улову від рибалки покупцю, заготівельнику, переробнику, закладу торгівлі або кінцевому споживачу.

Базою платежу є більша з двох величин: фактична договірна вартість або індикативна вартість відповідного виду риби, оприлюднена системою еРибальство за регіоном і місяцем. Це запобігає штучному продажу пов'язаній особі за заниженою ціною.

Річна перша реалізація	Ліцензія 5 МЗП	5% до фонду	Загальний платіж
200 000 грн	43 235 грн	10 000 грн	53 235 грн
300 000 грн	43 235 грн	15 000 грн	58 235 грн
432 350 грн - 50 МЗП	43 235 грн	21 617,50 грн	64 852,50 грн
600 000 грн	43 235 грн	30 000 грн	73 235 грн
1 000 000 грн	43 235 грн	50 000 грн	93 235 грн

08 Спеціальний фонд зариблення

Усі надходження від платежу 5% мають зараховуватися до спеціального фонду Державного бюджету України - Державного фонду зариблення та відтворення водних біоресурсів. Вони не можуть бути спрямовані до загального фонду, на утримання апарату, придбання автомобілів, ремонт адміністративних будівель, рекламу або інші поточні видатки.

8.1. Допустимі напрями використання

- закупівля та вселення якісного посадкового матеріалу відповідно до науково-біологічного обґрунтування;
- виробництво посадкового матеріалу за державним або конкурентним замовленням;
- підтримання та оновлення маточних стад видів, необхідних для відновлення природних популяцій;
- ветеринарний, генетичний та лабораторний контроль посадкового матеріалу;
- оцінка виживаності, ефективності вселення та стану популяцій після зариблення.

8.2. Басейновий принцип

Щонайменше 70% коштів, сплачених за вилов у конкретній водоймі або басейні, повинні повертатися на зариблення цього самого басейну. 20% формують загальнодержавний резерв для водойм у критичному стані. Не більше 10% може використовуватися на науковий, ветеринарний та незалежний контроль, без якого зариблення ризикує стати формальним списанням коштів.

8.3. Повна публічність

- надходження фонду за кожною водоймою та кожним місяцем;

- рішення про види, кількість, середню масу та місце вселення;
- постачальник, ціна одиниці посадкового матеріалу та джерело походження;
- фото, відео, GPS-координати, акти приймання і результати лабораторних досліджень;
- звіт про виживаність і вплив зариблення на запаси.

09 Легалізація ринку та усунення ННН-рибальства

Нинішня модель не забезпечила детінізацію промислу. За аналітикою ГС «Риба України» щодо риболовецьких операцій приблизно 70% риби перебуває в тіні. Це означає втрати бюджету, недостовірну статистику вилову, нерівну конкуренцію та неможливість повноцінно оцінювати стан запасів.

Персональна ліцензія змінює економіку поведінки рибалки. Легальна робота стає дешевшою за нелегальну: замість 150-180 тис. грн неформальної плати власнику документів рибалка сплачує 5 МЗП на рік безпосередньо державі та 5% лише від фактичної першої реалізації.

У поєднанні з GPS-моніторингом, електронним журналом, визначеним місцем вивантаження та електронним документом першої реалізації така система забезпечує повну простежуваність улову. Для малого місцевого рибалки ННН-рибальство перестає бути економічно вигідним, оскільки працювати легально простіше, дешевше і безпечніше.

10 Цифровий облік і контроль

Персональна модель можлива лише за умови цифрового контролю, але він має бути автоматизованим і пропорційним. Система еРибальство вже використовується для декларування права, журналів, обліку улову та моніторингу суден. Постанова Кабінету Міністрів України № 1695 запровадила експериментальний електронний механізм декларування. [3]

Функція системи	Обов'язковий результат
Реєстр ліцензій	Власник, громада, човен, строк, статус, персональна квота
Контроль одного човна	Автоматична перевірка реєстрів суден, пов'язаних осіб і повторного використання GPS-пристрою
Електронний журнал	Початок і завершення промислової операції, знаряддя, улов за видами
GPS-моніторинг	Маршрут судна, зони заборони, час роботи знарядь
Перша реалізація	Електронна квитанція: вид, маса, ціна, покупець, 5% платежу
Контроль 50 МЗП	Накопичений дохід, попередження на 80%, повідомлення про необхідність реєстрації ФОП
Перерозподіл квоти	Автоматичне повернення та розподіл невикористаного резерву
Відкриті дані	Знеособлена статистика квот, вилову, платежів і зариблення через API

Принцип простежуваності

Кожен кілограм промислового улову повинен мати цифровий ланцюг: ліцензія - промислова операція - квота - місце вивантаження - перша реалізація - 5% до фонду.

11 Запобіжники проти номінальних рибалок і перепродажу документів

- заборона передачі ліцензії, квоти, човна або електронного кабінету третій особі під час промислу;
- обов'язкова особиста присутність власника ліцензії на борту;
- заборона сплати ліцензійного платежу однією юридичною особою за групу рибалок без розкриття джерела коштів;
- автоматичні ризик-індикатори однакових контактів, банківських рахунків, GPS-пристроїв, місць зберігання знарядь та єдиного фактичного організатора;
- публічне декларування пов'язаності з користувачами великих комерційних квот;
- обмеження концентрації продажу одному покупцю та посилений контроль операцій із пов'язаними особами;
- анулювання ліцензії на поточний рік і заборона повторного отримання на три роки за передачу документів або фіктивний облік;
- відповідальність фактичного організатора схеми, а не лише номінального власника ліцензії.

Система санкцій

Порушення	Реакція
Несвоєчасний запис без перевищення квоти	Попередження, обов'язкове виправлення, підвищений ризик-профіль
Повторне порушення обліку	Штраф і тимчасове зупинення ліцензії
Перевищення персональної квоти	Вилучення незаконного улову, штраф, зменшення майбутньої квоти
Передача ліцензії або човна номінальній особі	Анулювання та заборона на 3 роки
Системний промисел без GPS або поза дозволеною зоною	Анулювання та адміністративна або кримінальна відповідальність залежно від шкоди
Заниження першої реалізації	Донарахування 5% з індикативної ціни, штраф, ризик-аудит пов'язаних операцій

12 Необхідні зміни до законодавства України

	Ключова умова Реформа не може бути реалізована лише змінами до постанови № 1347. Потрібен пакет змін до законів, оскільки чинний закон вимагає аукціону, визнає користувачами переважно суб'єктів господарювання та не створює спеціального податкового режиму для фізичної особи - рибалки.
--	--

Нормативний акт	Необхідна зміна
1. Закон № 3677-VI «Про рибне господарство...»	Доповнити статтю 1 визначеннями «місцевий малий рибалка», «персональна рибальська ліцензія», «персональна квота», «мале риболовне судно», «перша реалізація». Дозволити фізичній особі без статусу ФОП бути користувачем водних біоресурсів у спеціальному режимі. Викласти статтю 30 так, щоб аукціон не застосовувався до басейнового пулу місцевих малих рибалок. Додати нову статтю 30-1 про порядок видачі ліцензії, плату 5 МЗП, квоту, резерв і перерозподіл. Доповнити статті 27-1, 27-2, 34, 35 і 47 цифровим обліком, першою реалізацією та 5% платежем.
2. Податковий кодекс України	Доповнити підпункт 165.1.24 прямою нормою про доходи фізичної особи від першої реалізації водних біоресурсів, законно добутих за персональною ліцензією, у межах 50 МЗП. Встановити порядок оподаткування суми перевищення та 30-денний перехід до ФОП.

Нормативний акт	Необхідна зміна
	Узгодити електронний документ першої реалізації з податковою звітністю.
3. Бюджетний кодекс України	У частині третій статті 29 визначити 5% плату за першу реалізацію як джерело спеціального фонду Державного бюджету. У частині четвертій статті 30 встановити виключні напрями витрачання на зариблення, відтворення, лабораторний і науковий супровід. Передбачити басейновий облік коштів.
4. Закон про Державний бюджет на перший рік запуску	До внесення постійних змін до Бюджетного кодексу окремим пунктом зарахувати 5% платіж до спеціального фонду та відкрити бюджетну програму Державного фонду зариблення.
5. Закон № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності»	Встановити, що персональна рибальська ліцензія є спеціальним природоресурсним дозволом і не належить до ліцензування господарської діяльності за цим Законом. Альтернатива - офіційно назвати документ «персональним дозволом».
6. Закон № 3392-VI про перелік документів дозвільного характеру	Додати персональну рибальську ліцензію або персональний дозвіл до переліку документів дозвільного характеру із зазначенням Закону № 3677-VI як правової підстави.
7. Закон № 771/97-ВР про безпечність харчових продуктів	Запровадити спрощену реєстрацію потужності для місцевого малого рибалки, вимоги до первинного охолодження, місця вивантаження, простежуваності та прямого продажу малих обсягів.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення	Доповнити відповідальністю за передачу персональної ліцензії, фіктивне використання номінального рибалки, невнесення першої реалізації, ухилення від 5% платежу та маніпуляції з GPS. Узгодити зі статтями 85 і 88-1.
9. Постанова КМУ № 1347	Додати окремий розділ про мале місцеве промислове рибальство: заявка, перевірка громади, судно, розмір платежу, формула квоти, резерв, календар освоєння, підстави зупинення та анулювання. Затвердити форму персональної ліцензії і договору або замінити договір електронним записом.
10. Постанова КМУ № 1695	Дозволити подання електронної декларації фізичною особою без ФОП. Додати автоматичну перевірку персональної ліцензії, судна, GPS, платежу та залишку квоти.
11. Правила та режими промислу	Визначити граничні характеристики малого судна, дозволені знаряддя, кількість сіток, місця і час промислу, правила прилову, місця вивантаження та окремі басейнові обмеження.
12. Порядок функціонування системи еРибальство	Створити реєстр персональних ліцензій, модуль 50 МЗП, електронну першу реалізацію, автоматичне нарахування 5%, відкритий басейновий баланс фонду та API відкритих даних.

13 Проєктні формулювання ключових норм

Застереження

Наведені формулювання є концептуальною основою для нормопроектної роботи. Перед внесенням законопроекту вони мають пройти юридичну, антикорупційну, бюджетну та євроінтеграційну експертизу.

13.1. Доповнення статті 1 Закону № 3677-VI

«місцевий малий рибалка - фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, яка відповідає встановленим цим Законом критеріям місця проживання, особисто здійснює промислове рибальство з одного малого риболовного судна та має персональну рибальську ліцензію»;

«персональна рибальська ліцензія - строкове, персональне та непередаване право місцевого малого рибалки на здійснення промислового рибальства з одного визначеного малого риболовного судна у межах персональної квоти»;

«персональна квота - визначена у натуральних величинах частина басейнового пулу малого промислового рибальства, закріплена за місцевим малим рибалкою на календарний рік»;

«перша реалізація водних біоресурсів - перша платна передача місцевим малим рибалкою права власності на добути ним водні біоресурси або продукцію їх первинної підготовки»;

13.2. Нова стаття 30-1 Закону № 3677-VI

1. Для забезпечення доступу місцевого населення до традиційного промислу частина ліміту спеціального використання водних біоресурсів формується як басейновий пул малого промислового рибальства. Право на використання такого пулу не реалізується на аукціоні.
2. Персональна рибальська ліцензія видається на календарний рік фізичній особі, яка має зареєстроване або задеклароване місце проживання не менше трьох років у територіальній громаді, що межує з відповідним рибогосподарським водним об'єктом, та відповідає іншим вимогам цього Закону.
3. Одна особа може мати одну персональну рибальську ліцензію, закріплену за одним малим риболовним судном. Ліцензія та персональна квота не можуть бути передані іншій особі.
4. Річна плата за персональну рибальську ліцензію становить п'ять мінімальних заробітних плат, установлених законом на 1 січня відповідного року.
5. Місцевий малий рибалка сплачує плату за спеціальне використання водних біоресурсів у розмірі п'яти відсотків вартості першої реалізації. Зазначена плата зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України та використовується виключно на зариблення і відтворення водних біоресурсів.
6. Невикористана частина персональної квоти повертається до басейнового резерву та перерозподіляється між місцевими малими рибалками, які належно виконують вимоги електронного обліку, не мають порушень і використали встановлену частину первинної квоти.
7. Порядок видачі, зупинення та анулювання ліцензії, формування квоти, внесення плати, першої реалізації та перерозподілу резерву встановлюється Кабінетом Міністрів України.»

13.3. Зміна статті 30 Закону № 3677-VI

Після положення про реалізацію права через аукціон додати: «Дія цієї частини не поширюється на басейновий пул малого промислового рибальства, що розподіляється між місцевими малими рибалками відповідно до статті 30-1 цього Закону».

13.4. Зміна Податкового кодексу України

У підпункті 165.1.24 після норм про продукцію тваринництва додати положення, за яким не включається до оподаткованого доходу сума, отримана фізичною особою від першої реалізації водних біоресурсів, законно добутих нею особисто на підставі персональної рибальської ліцензії, якщо сукупний дохід за рік не перевищує 50 мінімальних заробітних плат.

13.5. Зміни до Бюджетного кодексу України

Частину третю статті 29 доповнити новим джерелом спеціального фонду: «плата у розмірі п'яти відсотків вартості першої реалізації водних біоресурсів, добутих місцевими малими рибалками». Частину четверту статті 30 доповнити напрямом: «зариблення, штучне відтворення водних біоресурсів, формування маточних стад, ветеринарний, генетичний, науковий контроль та моніторинг результативності вселення».

14 План реалізації

Етап	Строк	Результат
1. Нормопроектна підготовка	0-3 місяці	Міжвідомча група, текст законопроекту, фінансово-економічне обґрунтування, антикорупційна експертиза

Етап	Строк	Результат
2. Пілотна інфраструктура	3-6 місяців	Модулі ліцензії, квоти, першої реалізації, 5% платежу та фонду у системі eРибальство
3. Експериментальний запуск	6-18 місяців	Три репрезентативні водойми або басейни після безпекової та наукової оцінки
4. Незалежна оцінка	через 12 місяців пілоту	Бюджетні надходження, доходи рибалок, легалізація вилову, порушення, стан запасів
5. Загальнодержавне розгортання	18-24 місяці	Поширення системи з коригуванням басейнових параметрів

Критерії успішності

- не менше 90% активних малих човнів мають пряме персональне право, а не працюють через власника лота;
- надходження від річних ліцензій не нижчі за попередній обсяг бюджетних надходжень від продажу прав;
- 100% платежу 5% відображається у відкритому басейновому балансі спеціального фонду;
- скорочення частки тіньової риби з орієнтовних 70% та фактичне усунення економічних стимулів до ННН-рибальства серед малих місцевих рибалок;
- перерозподіл невикористаних квот відбувається автоматично і без ручного втручання;
- відсутність концентрації персональних ліцензій під фактичним контролем одного великого користувача;
- зариблення планується за біологічною доцільністю та має вимірюваний результат.

15 Очікуваний ефект

Для рибалки	Для держави	Для громади та водойми
Пряме право на професію без щоденної плати посереднику	Прогнозовані надходження від 5 МЗП та цифровий контроль квот	Надходження частини ліцензійної плати до місцевого бюджету
Можливість працювати без ФОП до 50 МЗП доходу	Легалізація першої реалізації та походження риби	Цільове повернення 5% у зариблення басейну
Доступ до додаткової квоти за фактичним освоєнням	Ліквідація неформального перепродажу документів	Збереження традиційної зайнятості та прибережних громад
Зрозумілі правила на один календарний рік	Відкриті дані про ресурс, платежі та результати	Зростання зацікавленості у відновленні запасів

Позиція ГС «Риба України»

Держава повинна продавати не монополію на водойму, а надавати кожному реальному місцевому рибалці персональне, контрольоване і справедливе право на професію. Вилучення ресурсу має прямо фінансувати його відновлення.

16 Джерела та нормативна база

- [1] Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» № 3677-VI, зокрема статті 24, 27-1, 27-2, 28-30, 34, 35, 47. <https://zakon.rada.gov.ua/go/3677-17>
- [2] Закон України № 2989-IX від 21.03.2023 щодо удосконалення державного регулювання в галузі рибного господарства. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2989-20>

-
- [3] Постанова Кабінету Міністрів України № 1695 від 23.12.2025 про експериментальний проєкт декларування права на промислове рибальство в електронній формі. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1695-2025-%D0%BF>
- [4] Постанова Кабінету Міністрів України № 1347 від 22.12.2023 «Деякі питання здійснення спеціального використання водних біоресурсів». <https://zakon.rada.gov.ua/go/1347-2023-%D0%BF>
- [5] Податковий кодекс України, підпункт 165.1.24 пункту 165.1 статті 165. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
- [6] Бюджетний кодекс України, статті 29 і 30. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17>
- [7] Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» № 222-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/go/222-19>
- [8] Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» № 4695-IX, стаття 8. <https://zakon.rada.gov.ua/go/4695-20>
- [9] Лист Держрибагентства від 08.05.2025 № 4-18-16/2852-25 на звернення ГС «Риба України» № 135 від 05.05.2025. Дані про 1 405 риболовних суден, підключених до системи моніторингу.
- [10] Офіційний сайт ГС «Риба України» та фірмовий знак UKRFISH. <https://ukrfish.org>
- [11] Аналітичні матеріали ГС «Риба України» щодо риболовецьких операцій та тінізації ринку. Орієнтовна частка риби, що перебуває в тіні, - близько 70%.

Громадська спілка «Риба України»

Голова Спілки - Любомир Гайдамака

ngoukrfish@gmail.com | ukrfish.org